

LIETUVOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ KOMISIJA

SPRENDIMAS

2025 m. kovo 21 d. Nr. 21RE-
(AG-104/05-2025)
Vilnius

Lietuvos administracinių ginčų komisija (toliau – Komisija), susidedanti iš Komisijos narių Vytauto Kurpuveso (pranešėjas), Ingos Lipnickienės (Komisijos posėdžio pirmininkė) ir Ingos Morkvėnienės,

rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinį ginčą pagal pareiškėjos, atstovaujamos (*duomenys neskelbtini*), skundą atsakovui Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai dėl sprendimo panaikinimo.

Komisija

n u s t a t ė :

Pareiškėja, atstovaujama (duomenys neskelbtini) (toliau – ir globos įstaiga), Komisijos prašo panaikinti Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos (toliau – Tarnyba) 2025 m. sausio 10 d. sprendimą Nr. (8.28Mr)ATP-B-2025-00110 dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo baudžiamojoje byloje (duomenys neskelbtini) (toliau – ir Sprendimas).

Paaiškino, kad pareiškėja (*duomenys neskelbtini*) Vilniaus miesto apylinkės teismo (toliau ir Teismas) sprendimu pripažinta neveiksnia, jos globėju paskirta (*duomenys neskelbtini*). Globos įstaiga gavo atsakovo 2025 m. sausio 10 d. Sprendimą, mano, kad jis yra neteisėtas ir turėtų būti panaikintas. Pirma, globėjas, kaip vienintelis teisėtas pareiškėjos atstovas, neprašė suteikti pareiškėjai antrinę teisinę pagalbą. Antra, minėtoje byloje pareiškėją atstovauja advokatas P. B., su kuriuo sudarytas susitarimas dėl atstovavimo.

Tarnyba prašo skundą atmesti kaip nepagrįstą. Paaiškino, kad Tarnyboje 2025 m. sausio 3 d. gautas pareiškėjos vardu užpildytas prašymas suteikti antrinę valstybės garantuojamą teisinę pagalbą (toliau – VGT pagalba) baudžiamojoje byloje (*duomenys neskelbtini*). Prašymas buvo pasirašytas Vilniaus apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Kriminalinės policijos nusikaltimų nuosavybei tyrimo valdybos 2-ojo skyriaus (toliau – ir VPK) vyriausiosios tyrėjos.

Tarnyba, įvertinusi pareiškėjos teisę gauti antrinę teisinę pagalbą, Sprendimu suteikė VGT pagalbą baudžiamojoje byloje (*duomenys neskelbtini*) parengti procesinius dokumentus, atstovauti ikiteisminio tyrimo metu ir pirmos instancijos teisme, valstybei garantuojant ir apmokant 100 procentų antrinės teisinės pagalbos išlaidų. Antrinę teisinę pagalbą teikti paskirtas advokatas R. V.

Tarnyba, susipažinusi su pareiškėjos prašymu ir kartu pateiktais dokumentais, nustatė, kad VPK atliekamas ikiteisminis tyrimas byloje (*duomenys neskelbtini*), kuris 2024 m. spalio 4 d. atskirtas iš ikiteisminio tyrimo (*duomenys neskelbtini*). Ikiteisminio tyrimo (*duomenys neskelbtini*) metu nukentėjusiaja pripažinta pareiškėja, kuri dėl psichinės negalios negali pati apginti savo pažeistų teisių.

Tarnyba nustatė, kad Tarnybos 2023 m. vasario 7 d. sprendimo Nr. (8.1Mr)TP-23-T-01666 pagrindu 2023 m. vasario 8 d. buvo priimtas VPK nutarimas leisti įgaliotam atstovui – advokatui R. V. dalyvauti procese. VPK 2024 m. spalio 21 d. nutarimu buvo nutrauktas VGT pagalbos teikimas, kadangi advokatas P. B., naudodamasis nukentėjusiojo įgalioto atstovo teisėmis, 2024 m. lapkričio

13 d. pateikė į ikiteisminio tyrimo bylą orderį. 2024 m. spalio 29 d. nutarimu advokatui P. B. buvo leista dalyvauti procese kaip institucinę globą vykdančio juridinio asmens įgaliotam atstovui.

Ikiteisminio tyrimo (*duomenys neskelbtini*) metu susiklosčius situacijai, kai dėl atstovo pagal įstatymą, veikiančio per įgaliotą atstovą (advokatą P. B.), kaltės, t. y. teikiamų ydingai surašytų procesinių dokumentų, tinkamai nebuvo realizuojama nukentėjusiosios teisė į nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimą (65 000 Eur), Vilniaus apygardos prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo skyriaus (toliau – ir Prokuratūra) 2024 m. gruodžio 20 d. nutarimu atsisakyta leisti atstovui pagal įstatymą dalyvauti baudžiamajame procese kaip neveiksnaus asmens pareiškėjos atstovui, kadangi tai prieštarauja jos interesams. Tarnybos turimais duomenimis minėtas nutarimas nėra panaikintas, todėl yra galiojantis.

Atsižvelgdama į aukščiau išdėstytas aplinkybes ir į tai, kad į Tarnybą kreipėsi VPK vyriausioji tyrėja, siekdama užtikrinti nukentėjusiosios interesus, Tarnyba Sprendimu suteikė pareiškėjai VGT pagalbą baudžiamajoje byloje (*duomenys neskelbtini*). Advokatas R. V. jau anksčiau yra teikęs VGT pagalbą pareiškėjai ir Tarnyba nė karto nebuvo gavusi nusiskundimų advokato teikiama VGP pagalba ar prašymo pakeisti advokatą kitu advokatu.

VPK kreipėsi į Tarnybą su prašymu suteikti VGT pagalbą baudžiamajoje byloje (*duomenys neskelbtini*) tam, kad būtų apginti nukentėjusiosios interesai. Nors prašymas suteikti antrinę teisinę pagalbą nebuvo pasirašytas pačios pareiškėjos, Tarnyba, įvertinusi pateiktų aplinkybių visumą (pareiškėja ikiteisminio tyrimo metu pripažinta nukentėjusiaja, Teismo (*duomenys neskelbtini*) sprendimu pripažinta neveiksnia tam tikrose turtinių ir neturtinių santykių srityse, dėl psichinės negalios negali pati savimi pasirūpinti ir apginti savo pažeistų teisių), suteikė VGT pagalbą baudžiamajoje byloje (*duomenys neskelbtini*), neturėdama pagrindo abejoti VPK pateikta informacija.

Viešojo administravimo įstaigos tikslas yra efektyviai tarnauti visuomenei, skatinti jos gerovę, užtikrinti, kad valstybės veikla būtų atsakinga ir orientuota į žmonių poreikius. Pagal Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo (toliau – Įstatymas) 9 straipsnio 2 dalį, Tarnybos uždavinys – užtikrinti VGT pagalbos teikimą ir koordinavimą. Tarnybos funkcijos apibrėžtos Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos nuostatuose, kurie patvirtinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. 1R-148 (toliau – Nuostatai). Pagrindinė Tarnybos misija – užtikrinti valstybės paramos įgyvendinimą žmonėms, dėl socialinės padėties neįgalintiems realizuoti savo teisių į teisminę gynybą, kad kiekvienam būtų suteikta galimybė lygiai ir vienodai siekti teisingumo.

VGT pagalbos instituto paskirtis – suteikti kokybišką, efektyvią ir ekonomiškai pagrįstą teisinę pagalbą, ginant teisėtus interesus tų asmenų, kuriems tokia pagalba būtiniausia (*LVAT 2018-10-19 nutartis administracinėje byloje Nr. A-5081-822/2018, LVAT 2019-01-09 nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2417-1062/2019*). Šiuo konkrečiu atveju, antrinė teisinė pagalba yra būtina, kad būtų apginti teisėti pareiškėjos interesai. Sprendimu Tarnyba nepablogino pareiškėjos padėties, o priešingai – užtikrino jos interesų gynimą baudžiamajoje byloje (*duomenys neskelbtini*), kurioje ji nukentėjo nuo nusikalstamos veikos.

Tarnyba pažymi ir tai, jog vadovaujantis Teismo sprendimu, pareiškėja pripažinta neveiksnia tik tam tikrose turtinių ir neturtinių santykių srityse, todėl jai nėra apribota teisė savarankiškai kreiptis į viešojo administravimo įstaigas ir savo vardu teikti prašymus. Darytina išvada, kad globos įstaiga yra pareiškėjos globėjas tik tam tikrose turtinių ir neturtinių santykių srityse, kuriose pareiškėja yra pripažinta neveiksnia.

Be to, globos įstaiga, gavusi Tarnybos 2025 m. sausio 10 d. Sprendimą, nesikreipė į Tarnybą, prašydama suteikti papildomą informaciją ar nutraukti VGT pagalbą pareiškėjai.

Tarnyba, atsakydama į skunde minimą aplinkybę, kad baudžiamajoje byloje pareiškėjai atstovauja advokatas P. B., su kuriuo yra sudarytas susitarimas dėl atstovavimo, pažymi, kad, kaip jau minėta, dėl atstovo pagal įstatymą, veikiančio per įgaliotą atstovą (advokatą P. B.), kaltės, t. y. teikiamų ydingai surašytų procesinių dokumentų, Prokuratūros nutarimu atsisakyta leisti atstovui pagal įstatymą dalyvauti baudžiamajame procese kaip neveiksnaus asmens pareiškėjos atstovui, kadangi tai prieštarauja pareiškėjos interesams. Atsižvelgiant į tai, Tarnyba, suteikdama antrinę

teisinę pagalbą, užtikrino tolesnį pareiškėjos interesų gynimą baudžiamojoje byloje (*duomenys neskelbtini*).

Tarnyba laikosi nuomonės, kad teisėtai ir pagrįstai suteikė VGT pagalbą.

Globos įstaiga papildomai paaiškino, jog Tarnyba atsiliepime nurodė esminius netikslumus. Nei pareiškėja, nei jos teisėtas atstovas, kuris iki šiol yra tik globos įstaiga, niekada neprašė atsakovo suteikti VGT pagalbą pareiškėjai. Pateiktas prašymas suteikti VGT pagalbą pasirašytas tyrėjos, kuri niekada neatstovavo ir neatstovauja pareiškėjos, todėl gavęs tokį prašymą atsakovas jo turėjo išvis nenagrinėti, kaip pateikto tam neįgalio asmens. Prokuroro savavaliavimą iš bylos pašalinant pareiškėjos teisėtą atstovą sustabdė Teismas 2025 m. sausio 21 d. nutartimi panaikindamas neteisėtą prokuroro nutarimą.

Skundas atmestinas

Ginčas kyla dėl Tarnybos 2025 m. sausio 10 d. Sprendimo, kuriuo nuspręsta pareiškėjai suteikti valstybės garantuojamą antrinę teisinę pagalbą baudžiamojoje byloje (*duomenys neskelbtini*), teisėtumo.

Byloje nustatyta, kad Teismo (*duomenys neskelbtini*) sprendimu civilinėje byloje (*duomenys neskelbtini*) nuspręsta pareiškėją pripažinti neveiksnia asmens gebėjimų pasirūpinti savimi ir priimti kasdienes sprendimus srityse: - turtinių santykių srityse: asmeninių pajamų ir išlaidų tvarkymas, susijęs su smulkiais buitinais sandoriais; asmeninių pajamų ir išlaidų tvarkymas susijęs su lizingo, daiktų pirkimo-pardavimo išsimokėtinai sutarčių sudarymu, paskolų, vartojimo kreditų sutarčių sudarymu; kilnojamojo turto naudojimas, valdymas ir disponavimas juo; nekilnojamojo turto naudojimas, valdymas ir disponavimas juo; paveldėjimo teisiniai santykiai; dalyvavimas ūkinėje komercinėje veikloje; kitose turtinių santykių srityse; - asmeninių neturtinių santykių srityse: savitvarkos įgūdžių; sveikatos priežiūros ir gydymo; šeimos santykių; asmens gebėjimo būti globėju (rūpintoju); darbo teisinių santykių; politinių santykių srityje. Pareiškėjai paskirta institucinė globa.

Skundą Komisijai pateikė globos įstaiga, kuri Teismo paskirta pareiškėjos globėju ir priklausančio turto administratoriumi. Sprendimas skundžiamas argumentuojant, kad globos įstaiga neteikė Tarnybai prašymo suteikti VGT pagalbą, o baudžiamojoje byloje pareiškėją atstovauja advokatas P. B., su kuriuo sudarytas susitarimas dėl atstovavimo.

Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą asmenims, kad šie galėtų tinkamai ginti pažeistas ar ginčijamas savo teises ir įstatymų saugomus interesus, nustato Įstatymas (1 straipsnis 1 dalis). Tarnybos uždavinys – užtikrinti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą ir koordinavimą pagal šį įstatymą (9 straipsnio 2 dalis). Antrinės teisinės pagalbos instituto paskirtis – suteikti kokybišką, efektyvią ir ekonomiškai pagrįstą teisinę pagalbą, ginant teisėtus interesus tų asmenų, kuriems tokia pagalba būtiniausia (pvz., 2018 m. spalio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-5081-822/2018, 2019 m. sausio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2417-1062/2019).

Įstatyme nurodyta, kad pareiškėjas – fizinis asmuo ar tiesiogiai taikomuose Europos Sąjungos teisės aktuose nurodytas asmuo, kuriam šie teisės aktai suteikia teisę gauti VGT pagalbą, pateikiantys prašymą suteikti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą ir (arba) gaunantys valstybės garantuojamą teisinę pagalbą (2 straipsnio 5 dalis). Pagal Įstatymo 12 straipsnį, teisę gauti antrinę teisinę pagalbą, neatsižvelgiant į nustatytą turto ir pajamų lygį, turi, be kitų: asmenys, kurie turi teisę gauti teisinę pagalbą nagrinėjant baudžiamąsias bylas pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 51 straipsnį (pagal BPK 51 straipsnį, gynėjo dalyvavimas būtinas, be kita ko, nagrinėjant neregijų, kurčių, nebylių ir kitų asmenų, dėl fizinių ar psichinių trūkumų negalinčių pasinaudoti savo teise į gynybą, bylas; ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras motyvuotu nutarimu ar teismas motyvuota nutartimi turi teisę pripažinti, kad gynėjo dalyvavimas būtinas ir kitais atvejais, jeigu, jų nuomone, be gynėjo pagalbos įtariamąjo ar kaltinamojo teisės ir teisėti interesai nebūtų reikiamai ginami) (1 punktas); <...> nukentėjusieji dėl nusikalstamų veikų atsiradusios žalos atlyginimo byloje, įskaitant atvejus, kai žalos atlyginimo klausimas yra

sprendžiamas baudžiamojoje byloje (3 punktas); asmenys, kuriems nustatytas sunkaus neįgalumo lygis arba 0–25 procentų dalyvumo lygis (iki 2023 m. gruodžio 31 d. 0–25 proc. darbingumo lygis arba didelių specialiųjų poreikių lygis), taip pat šiame punkte nurodytų asmenų globėjai (rūpintojai), kai valstybės garantuojama teisinė pagalba reikalinga globotinio (rūpintinio) teisėms ir interesams atstovauti bei ginti (6 punktas). Įstatymo 13 straipsnyje nustatyta, jog 12 straipsnio 1 punkte nurodytų asmenų teisę gauti VGT pagalbą įrodo ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar teismo priimti sprendimai; 12 straipsnio 2 ir 3 punktuose nurodytų asmenų – ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimas ar teismo nutartis, kuriais asmuo pripažįstamas nukentėjusiuoju, ir (ar) teismo nuosprendis; 6 punkte nurodytų asmenų – asmens su negalia pažymėjimas (iki 2023 m. gruodžio 31 d. išduotas neįgaliojo pažymėjimas), patvirtinantis nustatytą asmens neįgalumo lygį arba dalyvumo lygį (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – darbingumo lygį arba specialiųjų poreikių lygį).

BPK 53 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad proceso dalyvio atstovui prokuroro nutarimu gali būti atsisakyta leisti dalyvauti baudžiamajame procese nustačius, kad toks atstovavimas prieštarautų neveiksnaus asmens interesams ir taip pat, kad tai kenktų baudžiamajam procesui.

Nagrinėjamu atveju 2024 m. gruodžio 23 d. prašymą dėl VGT pagalbos suteikimo pateikė VPK vyr. tyrėja, kuri prašyme, be kita ko, nurodė, jog 2024 m. spalio 29 d. nutarimu advokatui P. B. buvo leista dalyvauti procese kaip pagal Teismo (*duomenys neskelbtini*) sprendimą neveiksnaus asmens pareiškėjos institucinę globą vykdančios globos įstaigos įgaliotam atstovui; ikiteisminio tyrimo (*duomenys neskelbtini*) metu susiklosčius situacijai, kai dėl atstovo pagal įstatymą, veikiančio per įgaliotą atstovą, kaltės, t. y. teikiamų ydingai surašytų procesinių dokumentų, tinkamai nėra realizuojama nukentėjusiosios teisė į nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimą, Prokuratūros prokuroro 2024 m. gruodžio 20 d. nutarimu atsisakyta leisti atstovui pagal įstatymą dalyvauti baudžiamajame procese kaip pareiškėjos atstovui, kadangi tai prieštarauja pareiškėjos interesams. Kartu su prašymu pateikta Teismo (*duomenys neskelbtini*) nutartis bei nutarimas pripažinti pareiškėją nukentėjusiaja.

Taigi prašymo pateikimo Tarnybai metu buvo susiklosčiusi situacija, kai pareiškėja, kuri yra neveiksnaus asmens, negalėjo tinkamai savęs atstovauti nei pati, nei per Teismo paskirtą atstovą (globos įstaigą), nes pastarajai prokuroro nutarimu buvo atsisakyta leisti dalyvauti baudžiamajame procese, kadangi tai prieštarauja pareiškėjos interesams. Atitinkamai, įvertinus šią aplinkybę bei tai, kad pareiškėja baudžiamojoje byloje buvo pripažinta nukentėjusiaja, o prašymą dėl teisinės pagalbos suteikimo pateikė vyr. tyrėja, Komisija daro išvadą, kad Tarnyba, siekdama užtikrinti pareiškėjos interesus, turėjo pagrindą ir pagrįstai priėmė sprendimą dėl VGT pagalbos suteikimo.

Pažymėtina, jog pasirengimo bylos nagrinėjimui iš esmės metu paaiškėjo, kad Vilniaus miesto apylinkės teismo (*duomenys neskelbtini*) nutartimi, t. y. jau po skundžiamo Tarnybos Sprendimo priėmimo, buvo panaikintas Prokuratūros 2024 m. gruodžio 20 d. nutarimas atsisakyti leisti globos įstaigai dalyvauti baudžiamajame procese (*duomenys neskelbtini*) kaip pareiškėjos atstovui bei 2025 m. sausio 6 d. nutarimas atmesti globos įstaigos skundą dėl 2024 m. gruodžio 20 d. nutarimo. Nors ši Teismo nutartis jau buvo priimta pareiškėjos globėjai teikiant skundą Komisijai (t. y. 2025 m. vasario 11 d.), globos įstaiga apie šią aplinkybę skundo pateikimo metu ir šalinant skundo trūkumus Komisijos neinformavo; ši aplinkybė nebuvo žinoma ir Tarnybai. Teismo 2025 m. sausio 21 d. nutartį globos įstaiga Komisijai pateikė tik po to, kai gavo Tarnybos atsiliepimą, t. y. 2025 m. kovo 10 d.

Atitinkamai, gavusi informaciją apie Teismo 2025 m. sausio 21 d. nutartį, Tarnyba 2025 m. kovo 14 d. sprendimu Nr. (8.28Mr)ATP-B-2025-00110 dėl antrinės teisinės pagalbos nutraukimo nusprendė nutraukti Tarnybos 2025 m. sausio 10 d. Sprendimu skirtos VGT pagalbos teikimą. Taigi, skundžiamu šioje byloje Sprendimu paskirtos VGT pagalbos teikimą nutraukus, šis Sprendimas pareiškėjai šiuo metu nebesukelia teisinių padarinių.

Apibendrinus išdėstyta, Komisija daro išvadą, kad nėra pagrindo ginti pareiškėjos teises skunde nurodytu būdu. Skundas atmestinas.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 22 straipsnio 1 dalimi, Komisija

n u s p r e n d ž i a :

Pareiškėjos skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Sprendimą per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo bylos šalys turi teisę apskųsti Regionų administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Posėdžio pirmininkė

Inga Lipnickienė

Komisijos nariai

Vytautas Kurpuvesas

Inga Morkvėnienė